

פרק יט / ברוריה בן-דוד (וייס)

ככל שגברה הצלחתו של דוד וקנה לבבות והערצה גברה שנאתו של שאול לדוד והיה ירא מפניו וחדש בו. כל הצלחה של דוד הגבירה במלך את "הרוח הרעה" שהשתלטה עליו מאז נעזב ע"י שמואל. בדוד ראה יורש לכס המלכות העתיד להיות לרועץ לו ולביתו. בסוף פרק יח ראינו כיצד נהפכה קנאת שאול בדוד לשנאה עמוקה. "ויהי שאול אויב את דוד כל הימים". מעתה תהיה לו שאיפה אחת להמית את דוד, לכן דוד נאלץ לברוח מחצר המלך. בפרק יט נקרא כיצד הצילו מיכל ויונתן את דוד מידי אביהם.

"וידבר שאול אל יונתן בנו ואל כל עבדיו להמית את דוד" עד כה חשב על כך שאול בלבו הפעם אומר זאת בגלוי ובפרסיה. הוא דרש מבנו ומעבדיו לשתף אתו פעולה ברצח דוד שבו ראה את אויבו המסוכן. כך נהפכה אהבת שאול לדוד (טז, כא) לשנאת מוות.

מה לא עלה על דעתו של שאול באותה שעה?

שאול לא שיער שנוצר קשר של ידידות עמוקה בין בנו יונתן ובין דוד. יונתן "אשר חפץ בדוד מאד" יעשה הכול כדי לסכל את מזימת אביו ויסייע לדוד להימלט מפני חמתו של אביו המלך.

מה הייתה פעולתו הראשונה של יונתן להצלת דוד?

יונתן הזהיר את דוד שלא יבוא למחרת בבוקר אל בית המלך כמנהגו, אלא יתחבא במקום נסתר. יהונתן יצא עם אביו אל השדה אשר בסביבתו דוד מסתתר וישכנע את אביו שדוד אינו אויבו ואינו חורש מזימות נגדו, להפך דוד דורש טובתו של שאול. שאול חוטא בחשדו באדם ישר כדוד, הלא דוד הציל את ישראל "וישמ את נפשו בכפו ויך את הפלשתי, ויעש ה' תשועה גדולה לכל ישראל, ראית ותשמח, ולמה תחטא בדם נקי להמית את דוד חנינם?" (פס' ה).

האם הצליח יונתן לשכנע את שאול?

נראה שהדברים הכנים האלה שכנעו את שאול שאכן דוד חף מפשע. שאול נשבע "חי ה' אם ימות" (פס' ו). וכך חלפה לפי שעה הסכנה לחיי דוד. "ויקרא יהונתן לדוד ויגד לו יהונתן את כל הדברים האלה, ויבא יהונתן את דוד אל שאול ויהי לפניו כאתמול שלשום" (פס' ז). כלומר: משרתו כרגיל, יוצא ובא בראש גדודו לפני העם ומנגן לפני שאול.

"ותוסף המלחמה להיות, ויצא דוד וילחם בפלשתים ויך בהם מכה גדולה וינסו מפניו" (פס' ח). ניצחוננו של דוד על הפלשתים עורר שוב את קנאתו של שאול ורוחו הרעה שבה אליו. שנאתו לדוד המהולה בפחד מפניו גברה בהתקפת זעם חולנית. בשעה שדוד ניגן לפניו ניסה להמיתו בחנית כבפעם הראשונה, אך החטיא את המטרה ודוד ניצל ממוות. בפעם הראשונה עשה עצמו המלך כאילו הוא מתאמן בהטלת החנית למטרה ודוד נטה ממנו בזריזות. הפעם הבין דוד ששאול רוצה לפגוע בו.

במה נוכח עתה דוד?

שאיין לסמוך על שבועתו של המלך החולה בנפשו.

לאן נמלט דוד?

אל ביתו, אל מיכל אשתו.
אך גם בביתו לא מצא מקלט מקנאת המלך. שאול העריץ התנכל לחתנו להמיתו. שלח מלאכים אל בית דוד עוד באותו לילה. מלאכים אלה שמרו על פתח ביתו כדי שלא יצא מן הבית. הם תכננו להמיתו בבוקר. כנראה ששאול לא רצה להמיתו בלילה לעיני בתו, יכול להיות שהתכוון להביא את דוד לדין ולהמיתו כמורד במלכות.

מי הפר את מזימתו של שאול?

מיכל בתו שגברה אהבתה לאישה על אהבתה לאביה.
מיכל הרגישה בשלוחי המלך השומרים על הבית. **כיצד הצילה את דוד?**
היא המרתה את פי אביה ומילטה את דוד. מיכל אמרה לדוד "אם אינך ממלט את נפשך הלילה מחר אתה מומת" (פס' יא). היא הורידה אותו בחבל בעד החלון וילך ויברח. מיכל הבינה שעליה לתת לדוד שהות להתרחק מביתו כדי שרודפיו לא יוכלו לתפסו, משום כך החליטה להוליך שולל את אביה ע"י מעשה הסוואה. היא הניחה במיטתו של דוד תרפים, פסלים העשויים כדמות גוף אדם, כדי שראש הפסל שעל המיטה יראה כראש אדם. שמה כביר עזים למראשותיו, כר קלוע משערות עזים הדומות לשערות דוד. את גוף הפסל כיסתה בבגד למען יאמינו עבדי שאול בבואם כי דוד החולה הוא השוכב שם ועד שייוודע הדבר יספיק דוד להימלט.
כאשר הודיעו השליחים לשאול כי דוד אינו יוצא מן הבית שלח לקחתו מביתו ולהביאו אליו.

מה אמרה מיכל לשליחים?

דוד חולה הוא אינו יכול לבוא.
משמע שאול את דברי מיכל שלח אותם שוב שיראו את דוד ואם הוא באמת חולה ואינו יכול ללכת יביאוהו כמו שהוא אל שאול כשהוא שוכב במיטתו כדי שיוכל להמיתו. כשבאו שליחי המלך לקחת את המיטה, התברר שבמקום דוד נמצאים במיטה תרפים וכביר עזים.

ומי אשם בדבר?

בתו עצמו ובשרו, היא שהולכה אותו שולל.

כיצד התנצלה מיכל בפני אביה?

לא יכולתי לעשות אחרת, כי דוד איים שימיתני אם לא אשלחנו.

מיכל זכתה בימי אושר מעטים בלבד. מעתה יהיו כל ימיה ימי צער ויגון.

מה נודע לשאול על דוד?

שדוד ביקש מחסה אצל שמואל בניות ברמה ושם הוא נמצא בחברת בני נביאים.
ניות על יד העיר רמה שבה גר שמואל היה מעין בית מדרש לנביאים שישבו ולמדו לפני שמואל (ניות – תרגום יונתן בית אולפנה).

כיצד התנהגו בני הנביאים?

הם התפללו ושרו בהתרגשות רבה ושמואל היה משגיח עליהם. מצב זה של התרגשות היה נדבק על נקלה במסתכל בנביאים וכך התחילו גם שליחיו של שאול שבאו לקחת את דוד להתנבא, ואפילו שאול עצמו כשבא לניות לחפש את דוד דבקה בו אותה רוח והיה מתנבא.

מרוב התרגשות והתפעלות שבאה לו מרוח הנבואה פשט שאול את בגדי המלכות שעליו, ומשפשט שאול את בגדי המלכות מעליו, שהם בגדיו העליונים כינהו הכתוב "ערם". "על כן יאמרו הגם שאול בנביאים? " פירוש נוסף לפתגם שהיה כבר רווח בעם (י, יא). וכל זה קרה כדי שיוכל דוד להימלט.

ניב

שם נפשו בכפו (פס' ה).

הוראתו : סיכן את חייו.

עבודה בכתב

1) תארו כיצד ניצל דוד בעזרת יונתן וכיצד ניצל בעזרת מיכל? ציינו מקרה נוסף של הברחת אנשים דרך החלון.

2) מה אירע בניות?

3) **מי אמר למי?**

א) השמר נא בבקר וישבת בסתר ונחבאת.

ב) וראיתי מה והגדתי לך.

ג) כי מעשיו טוב לך מאד.

ד) ראית ותשמח.

ה) חי ה' אם יומת.

ו) אם אינך ממלט את נפשך הלילה מחר אתה מומת.

ז) חלה הוא.

ח) העלו אתו במטה אלי להמיתו.

ט) למה ככה רמיתני.

י) הוא אמר אלי: שלחני, למה אמיתך?